

Kaposi Mór Oktató Kórház Bőrgyógyászati Osztályának története

History of Dermatology Department of Kaposi Mór Somogy County Hospital

BATTYÁNI ZITA Dr.

Somogy Megyei Kaposi Mór Oktató Kórház, Bőrgyógyászati Osztály, Kaposvár

ÖSSZEFOGLALÁS

A Somogy Megyei Kaposi Mór Kórház Bőrgyógyászati osztályának története 140 évre vezethető vissza. A kezdetben domináló nemi betegségek később egyre inkább háttérbe szorultak, egyre újabb és újabb bőrgyógyászati diagnosztikus és terápiás eljárások kerültek bevezetésre. A magas szintű szakmai munka mellett munkatársaink időt fordítanak a múlt értékeinek feltárására, és megőrzésére.

Kulcsszavak:
bőrgyógyászat története –
Kaposvári megyei Kórház

SUMMARY

History of the Dermatology Department of Kaposi Mór Somogy County Hospital has 140 years history. Sexually transmitted diseases were dominant during the initial period then new diagnostic and therapeutic procedures in dermatology came into the front. In addition to the high level of professional activity, our staff devotes time and effort to explore and preserve the values of the past.

Key words:
history of dermatology –
county hospital Kaposvár

Idén ünnepelte a Kaposi Mór Oktató Kórház, alapításának 170 éves évfordulóját. A Kórház egyik legrégebbi osztálya a Bőrgyógyászat, mely 140 éves múlttal büszkélkedhet, így az ország talán egyik legrégebbi bőrgyógyászati osztálya.

Somogy megye neve már sokkal korábban szerepelt a bőrgyógyászat történetében (1). Az első, akire „tisztületbeli bőrgyógyászként” tekinthetünk, *Mélius Juhász Péter* (1536–1572) a kor nagy teológusa. Horhi pusztán született, mely Szigetvár mellett található, így gyakran a „somogyi fiú”, „Somogyi Péter” nevet használta. Leghíresebb műve, a „*Herbarium az facnak fűveknec nevekről, természetekről és hasznaikról*” 1578-ban jelent meg (1. ábra). Az első magyar nyelvű botanikai, gazdasági, és orvostudományi munka, mely az első magyar népszerű dermatológia is (2).

1846. november 2-án nyitotta meg kapuit 30 ágygal a Megyei Kórház, melynek beteganyagát elmebajos, bujasyenyves, vízkóros és súlyos sérültek alkották. A betegszétételből adódóan már 1857-ben *Csorba József*, Somogy megye akkori főorvosa, felvetette a bujakórosok zárt, elkülönített rendszerben történő kezelésnek szükségességét, és nagyobb hatékonyságát (3). Az elképzelés megvalósítására 1876-ig kellett várni, amikor is *Szigeti Gyula János*, a Kórház akkori főigazgatója lehetővé tette 36 ágyas női bujakóros osztály létesítését, melyből a későbbiek folyamán a Bőrgyógyászati Osztály alakult ki (2. ábra). Az ellátott

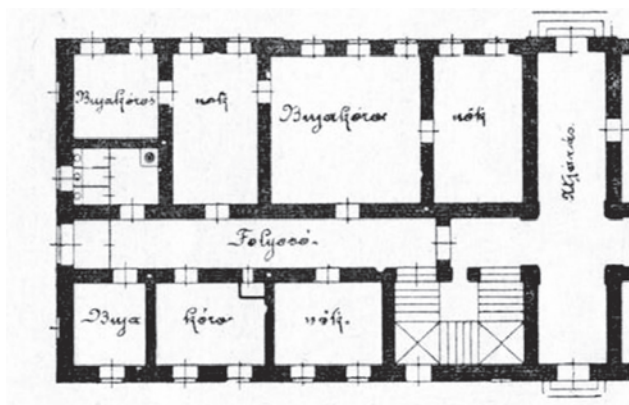
betegéről szigorú dokumentációt vezettek, és évi betegforgalmi kimutatás történt. 12 éves átlag alapján a Kórházban kezelt férfibetegek 17%, míg a nők 26% szenvedett bujakórban (4).

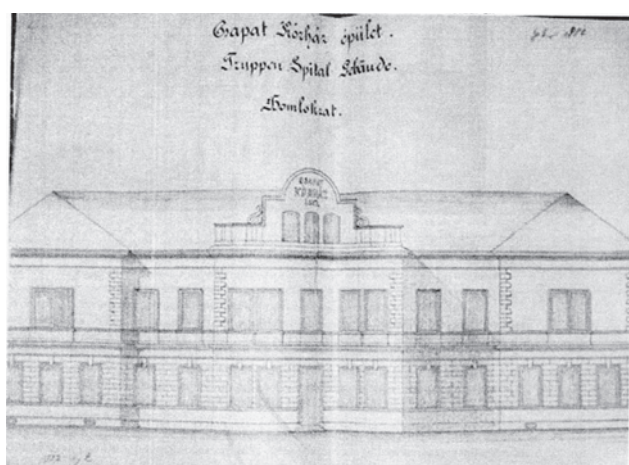
Nyomatott Colofurát Heltai Gaspárac Műhelyéb, 2. s. 78. Esten. Jöben.

1. ábra

Mélius Péter botanikai könyve

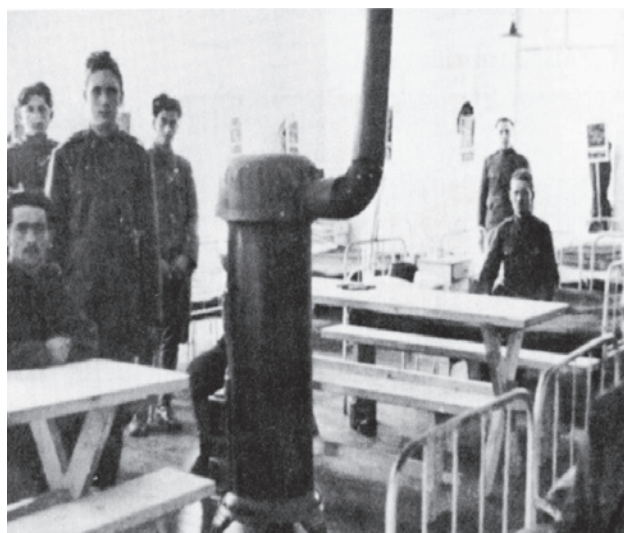
2. ábra
36 ágyas bujakóros osztály, 1876

3. ábra
Lazarett épülete

A Kórházban folyó betegellátás mellett párhuzamosan, 1886-ban Kaposváron megnyitotta kapuit a „Magyar Királyi Kaposvári Honvéd és Közrendészeti Kórház”. Tizenegy szobában 80 ágyon történt a katonák és a civil bőr- és nemibetegek ellátása, melyet az akkori idők elvárásainak megfelelően magas színvonalon végeztek (3., 4. ábra) (5).

A bőrgyógyászat fellendülése 1893. után felgyorsult, amikor az alispán *Dr. Ullman Antal* (5. ábra) (1862–1938) kaposvári gyakorló orvost nevezte ki a Kórházhoz alorvosnak. 1899-ben rábízták a belgyógyászati és bujakóros osztály vezetését. Ullmann Antal nagyon képzett bőrgyógyász volt, hiszen Kaposi Mór unokaöccse lévén, az ő támogatásával, 1886-ban Bécsben szerzett orvosi diplomát (6. ábra), majd azt követően 1888–1893 között a nagybátyja vezette híres bécsi Bőrgyógyászati Klinikán dolgozott, egészen 1893-as Kaposvári visszatéréséig. 1901-ben tényleges osztályos orvos, majd 1909-ben főorvos lett. Nagyon képzett és sokoldalú orvos volt. A gyógyító munka mellett kiemelkedő szerepet töltött be a nemibetegségek elleni felvilágosító munkában (Teleia Egylet vezetője). A bőr és nemibetegségek gyógyítása kapcsán végzett munkájáról a Kórház 1904. évi statisztikája szolgáltat hiteles adatokat, mely szerint ebben az évben kezelt 606 nemibeteg diagnózis

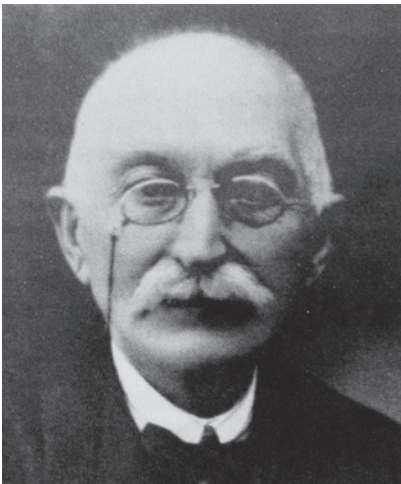
4. ábra
Betegellátás a Lazarettben

szerinti megoszlásában, 190 syphilités, 287 kankós, 129 lágyfekélyes volt. A bőrbetegek száma 1966, többségében rühes, továbbá orbáncban, bőr-tuberculosisban, és ekzémában szenvedett (6, 7).

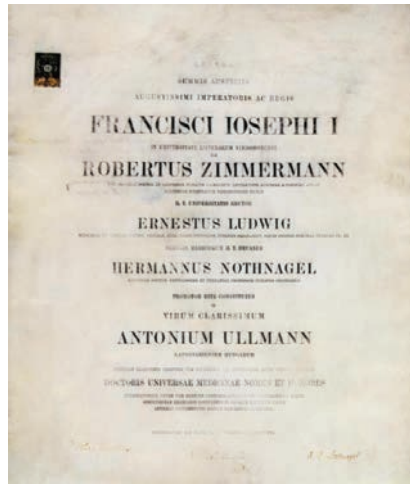
1910 júliusa, további fontos és meghatározó dátum volt a Bőrgyógyászati osztály története szempontjából. *Ehrlich* 1909-ben fedezte fel a syphilis korának legmodernebb gyógyszerét a Salvarsant. *Szigethy Gyula Sándor* a Kórház akkori főigazgatója felkereste Ehrlichet és az akkor még Ehrlich-Hata 606 sz. kísérleti gyógyszerből mintát kért kipróbálás céljából, a bujakóros osztályon folyamatosan kezelés alatt lévő 60–80 beteg számára. Ehrlich eleget tett a kérésnek, és 1910 decemberében szubkután injekció formájában elindulhatott a Salvarsan kezelés. *Ullmann Antal* az osztályon kezelt betegről részletes kórrajzot vezetett.

Az 1926-os Kórházi Évkönyvben írt közleményt „A bőr- és nemibeteg osztály az utolsó 25 évben” címmel. Itt kifejti az osztály elhelyezésével kapcsolatos problémákat, elégtelen ágylétszámot (26 fű, 34 női hely), a saját fürdőszoba hiányát és a falusi betegek arányának növekedését, és beszámolt a Salvarsan és Neosalvarsan kezeléssel szerzett tapasztalatairól. Az 1910 decemberi kezdés után „A kórházi betegek 4000 Salvarsan és Neosalvarsan befecskendezést kaptak és eddig semmiféle komoly következményt nem észleltek”. A klinikai tünetek gyorsan eltűntek és a szerológiai pozitívitás is fokozatosan csökkent. Beszámolóját egy új, modern, minden kívánalomnak megfelelő bőr-nemibeteg pavilon létesítésnek szükségszerűségével fejezte be, melyet személyesen nem élhetett meg, 1927-ben nyugalomba vonult (6).

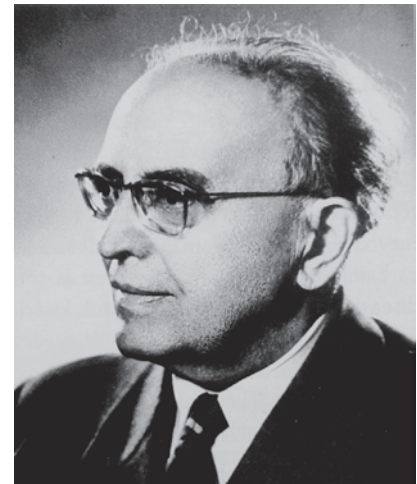
1928–1936 között *Dr. Melczer Miklós* (7. ábra) vezette a Bőrgyógyászati osztályt, tevékenysége alatt megteremtette a tudományos munka lehetőségét, 1932-ben habilitált a „Bőr histológiája” témakörben. Ezt követően először Szegeden, majd a Pécsen lett intézetvezető professzor, és 1962-ig rendszeres, nemzetközi jelentőségű kutatómunkát végzett (8).

5. ábra
Ullmann Antal (1862–1938)

6. ábra
Ullmann Orvosi diplomája Bécs 1886

7. ábra
Melczer Miklós (1891–1985)

Utóda (1936–1949) *Dr. Lang Mihály* volt (8. ábra). Budapesten szerzett orvosi diplomát, majd a Pozsonyi Egyetem Bőr és nemibeteg klinikáján dolgozott, és 1921-től, *Beck Soma* professzorral Pécsen folytatta munkáját. „A bőr-és nemibetegségek kór-és gyógytana” tárgykörből magántanári címet kapott 1934-ben.

Kiemelkedő az irodalmi munkássága, mely elsősorban az ekzema, orbánc és a bőr-tuberculosis témakört foglalja magába. Külön ki kell emelni, a Jadassohn kézikönyvben megjelent munkáit. Befejezi Prof. Beck Soma „Strahlentherapie der epitheliome” fejezetét, és megírja a saját „Electrocoagulation der epitheliome” és „Adenoma sebaceum” címmel megjelent részeket (9. ábra) (8, 9).

Az ő vezetése idején, saját tervei alapján, 1948-ban került sor az új, kimondottan bőrgyógyászati célokat szolgáló pavilon átadására. Működése során meghonosította a bőrgyógyászati kórképek sugárkezelést. Az általa létrehozott új osztály előnyeit csak egy évig élvezhette, 1949-ben elhunyt. Az Osztály 1952-ig működött az eredetileg tervezett új helyén. A nemibetegségek arányának csökkenésével a

bőrgyógyászat is kissé háttérbe szorult, ezt támasztotta alá, hogy a Kórházi átalakítás során több alkalommal költöznie kellett. 1956 októberében foglalhatta el 46 ágyával, és a Bőr és Nemibeteg Gondozóval együtt, a csaknem 56 éven keresztül otthont adó, gróf Apponyi A. u. 16 sz. alatti, korábbi Lazarett épületét. Így a Lazarettet is elődünknek tarthatjuk (5).

1949–1979 között a Bőrgyógyászati Osztályt *Dr. Frankl József* vezette (10. ábra). 1939-ben szerzett orvosi diplomát, kezdetben *Prof. Berde Károly*, majd *Prof. Melczer Miklós* mellett végezte tudományos munkáját. 1949-ben jelent meg „A penicillin gyakorlati alkalmazása” című könyve, mely alapján egyetemi magántanárrá habilitált. Több mint 100 orvosi és közel 100 orvostörténeti munkát publikált külföldön, magyarul és világnyelven. A II. világháború után ő kezdte kutatni a Kaposvári Kórház és a megye egészségügyének múltját. A Kórház 120 éves jubileumi könyvében igen alapos összefoglalást közölt a „Kaposvári Kórház története címmel”. Elévülhetetlen érdemei vannak Kaposi Mór életének és munkásságának feltárásában. Az irodalmi

8. ábra
Lang Mihály (1891–1949)

9. ábra
Jadassohn kézikönyv 12/3 kötete

10. ábra
Frankl József (1908–1999)

11. ábra
Nagy Gyula (1938–2010)

12. ábra
Fát szimbolizáló Kaposi emlékmű

13. ábra
Kaposi Mór emlékszobor

és a betegellátás mellett hosszabb időn keresztül kórház-igazgatói feladatokat is ellátott, valamint a Somogyi Orvosi Szemle szerkesztője volt. Írt verseket, meséket, drámai költeményeket, melyek Martin Ferenc illusztrációival jelentek meg (8, 10). 1979 nyugdíjba vonulása után az 1979–2002-ig az osztályvezetői feladatokat *Dr. Nagy Gyula* vette át (11. ábra). 1962-ben szerzett orvosi diplomát a Szegedi Egyetemen, majd ugyanott 5 éven át gyakornok és tanársegédként végezte munkáját. 1967–1979 között Kiskunfélegyházán gondozó vezető. Az ő nevéhez fűződik a beteganyag áttanulmányozása alapján a terület arzén szennyeződésének felismerése, bőrgyógyászati, közegészségtani vizsgálatok és széles körű klinikai szűrővizsgálatok megszervezése. Ez a hatalmas anyag képezte kandidátusi disszertációját is, melyet 1984-ben védett meg Szegeden.

Kaposvárra érkezve fontos feladata volt az Osztály 1980-as években történő felújításának koordinálásában, mely felújítás az akkori kornak megfelelő elvárásokat maradéktalanul teljesítette (10). A szerkezeti megújítás mellett számos új terápiás és diagnosztikus módszert honosított meg. A fényterápiás lehetőséget (PUVA), mely a régióban csak a Klinikán volt elérhető. Fejlesztések eredményeként saját mikológiai, STD labor került kialakításra, és széles körű allergológiai vizsgálatokat végeztek. Gyógyító munkája mellett kiemelkedő a múlt feltárására irányuló tevékenysége. Folytatta előde *Kaposi Mór* életét feltáró munkáját. Részen ennek is köszönhető, hogy 1991-ben a Somogy Megyei Kórház felveszi Kaposi Mór nevét. *Kaposi Mór* születésének 150. évfordulója alkalmából nemzetközi részvétellel emlékülést szervezett (11). A gróf Apponyi Albert utcai

14. ábra
A Bőrgyógyászati Osztály munkatársai (2016)

épületben emléktáblát (1987), az udvaron mellszobrot állítottak a világhírű magyar bőrgyógyász emlékének (1988). A kórház központi telephelyén 1992-ben a stilizált fát ábrázoló Kaposi Mór emlékmű átadására került sor (12., 13. ábra) (12). Gyógyító és irodalmi munkássága mellett kiemelendő oktatói tevékenysége, 15 bőrgyógyász nőtt fel irányítása alatt. Meg kell említenünk példátlan diagyűjteményét, mely számos ritka betegséget is magában foglal (13). Nyugdíjba vonulását követően csaknem egy évig *Dr. Biczó Zsuzsanna* főorvosnő irányította az Osztály tevékenységét, melyben egyre nagyobb szerepet kapott a bőrsébeszet művelése.

2003-tól e sorok szerzője vette át az Osztály irányítását. Nehéz feladata volt, hiszen ilyen kiváló elődök után nagy kihívás volt a kiemelkedő hagyománnyal rendelkező osztály vezetése. Az elvárásoknak megfelelően növekvő betegfoglalom, a munkatársak továbbképzése, speciális szakvizsgák (klinikai onkológia, és immuno- allergológia) megszerzése, új specialitások bevezetése jellemezte a közelmúltat. Az Osztály életében talán a legnagyobb változást az új Tömbkórház átadása jelentette, mely a Bőrgyógyászati Osztály részére is 21. századi feltételeket biztosított. A Kórház vezetése minden támogatást megadott a fejlesztéshez, lézer, új fényterápiás készülék került beállításra. Allergológiai vizsgálatok széles skálája érhető el az Osztályon. A bőrdaganatos betegek, köztük a melanómások teljes körű ellátása (diagnosztika, műtét, sugár és kemoterápia, valamint a legmodernebb biológiai és célzott kezelések) is megvalósult. Az Osztály saját, minden igényt kielégítő műtővel rendelkezik, melyben rendszeres plasztikai sebészeti és bőrgyógyászati műtéti ellátás folyik. A betegek elhelyezése minden kívánalomnak megfelelő 1–2 ágyas kórtermekben történik.

Kiemelt feladatunk a legmagasabb szintű betegellátás mellett a fiatal szakorvosok képzése, tudományos munka végzése, és elődeinkhez hasonlóan a hagyomány és a múlt

emlékeinek őrzése, melyet a Kórház mottója a „Tradíció és Haladás” is hűen kifejez.

IRODALOM

1. *Kathona G.*: Méliusz Péter és életműve. In: A Második Helvét Hitvallás Magyarországon és Méliusz életműve. Szerk.: Bartha Tibor. Bp., 1967. (Studia et Acta Ecclesiastica, 2.) 1072108. p.
2. *Nagy B.*: Méliusz Péter művei. In: A Második Helvét Hitvallás Magyarországon és Méliusz életműve. Szerk.: Bartha Tibor. Bp., 1967. (Studia et Acta Ecclesiastica, 2.) 1932301. p
3. *Csorba J.*: Somogyvármegye ismertetése. Emich kiadó, Pest, 1957
4. *Csurgó J.*: Somogy vármegye kaposvári közkórházának története 1840–1901 özv. Janosovitsné és Szalai Ferenc Könyvnyomdája, Kaposvár; 1905.
5. *Nagy Gy.*: A „Kaposi Mór” Megyei Kórház Bőrgyógyászati osztályának története, Kórházi Híradó 1992. 11.3.
6. *Frankl J.*: 90 éves a kaposvári kórház bőrgyógyászati osztálya. in : Somogy Megyei Kaposvári Kórháznak Jubileumi évkönyve 1846–1966. Szerk.: Frankl József Kaposvári megyei Kórház, Kaposvári Nyomda, Kaposvár; 1968. p. 59-62.
7. *Frankl J.*: A kaposvár Kohn-Kaposi és Ullmann család. Orvosi Hetilap, 1979, 120 48.
8. *Cseplák Gy., Schneider I., Fauszt F.*: A Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ Bőr-Nemikórtani és Onkodermatológiai klinikájának története 2015. PTE ÁOK. Pécs.
9. *Beck S., Lang M.,*; In: J. Jadassohn (Ed). Hbd. Haut u. Geschl. Krakh. Springer Verlag Heidelberg 1933, 12/3, 208-550.
10. *Nagy Gy.*: Bőrgyógyászati Osztály.: in. A Somogy megye Kaposvári Kórházának Jubileumi évkönyve 1846–1996. szerk. Bodosi M. és mtsai. Kaposi Mór megyei Kórházért Alapítvány, Kaposvár; 1996. p. 64-66.
11. *Nagy Gy., Battyáni Z.*: 120 éves a Bőrgyógyászati Osztály in.: A Kaposi Mór Oktató Kórház 160 éve. Szerk: Kopa J. Dekameron kiadó, Kaposvár, 2006. p. 137-146.
12. *Szabó Gyuláné, Takácsné Kamarell M.*: A múlt falai hordozzák a jövő ígérését. Szerk. Moizs Mariann, Kaposi Mór Megyei Kórházért Alapítvány. Kaposvár, 2016. 122-129.
13. *Biczó Zs.*: In memoriam Dr. Nagy Gyula Bőrgyógy. Vener Szemle 2010. 86, 3. 92-83.

Érkezett: 2017. 01. 04.

Közlésre elfogadva: 2017. 01. 11.